

Iran pronašao Ahilovu petu globalne ekonomije

Kategorija: SVIJETAžurirano: Subota, 14 Ožujak 2026 09:31

Objavljeno: Subota, 14 Ožujak 2026 09:31

Zapovjednik iranske Revolucionarne garde Husein Salami izjavio je prije tri dana da kroz Hormuški tjesnac neće proći "ni litra nafte" dok Teheran, i nitko drugi, drugačije ne odluči. Bila je to potvrda da je Iran, kažu analitičari, pronašao Ahilovu petu globalne ekonomije — i odlučio na nju udariti.

Sukob Irana sa Sjedinjenim Državama i Izraelom s druge od prvog je dana imao vojnu i energetska dimenziju.

U prvih nekoliko sati od početka američko-izraelskih udara, Revolucionarna garda je radiom emitirala upozorenja svim brodovima u tjesnacu da prolaz nije dopušten. Nije bila to formalna blokada jer Iran nije zatvorio tjesnac fizički, ali učinak je bio identičan.

Iran to nije uspio pomoću mornarice, mina ni protubrodskih projektila, nego pomoću jeftine tehnologije - dronova.

Mehanizam je bio jednostavan. "Sve što je Iran trebao učiniti bilo je nekoliko dronova u blizini tjesnaca", objasnila je Helima Croft, globalna šefica strategije za sirovine u globalnoj investicijskom banci RBC Capital Markets.

"I odjednom su osiguravatelji i brodske kompanije odlučile da je nesigurno proći kroz tu usku krivinu plovnog puta."

Bilo je to, kako je Croft nazvala, "zatvaranje koje su pokrenuli osiguravatelji" - ne topnička, nego činovnička odluka. Čim su osiguravatelji povukli police za brodove u tranzitu u Hormuzu, ekonomski se račun za brodare sam od sebe zatvorio.

Najveća energetska kriza u 50 godina

Brodski podaci pokazali su pad prometa od 70 posto u prvih nekoliko dana, da bi sredinom prve dekade ožujka promet praktički pao na nulu. Samo su se iranski tankeri koji su nastavili izvoziti naftu prema Kini kretali su se tjesnacom.

Prema podacima Zajedničkog pomorskog informacijskog centra (JMIC), između 1. i 9. ožujka tjesnac je prošlo svega 39 teretnih plovila. U normalnim okolnostima tjesnac dnevno prođe oko 138 brodova.

Posljedice su bile trenutne i globalne. Cijena nafte dosegla je gotovo 120 dolara po barelu, da bi se potom stabilizirala oko 90 dolara.

"Suočeni smo s onim što izgleda kao najveća energetska kriza od naftnog embarga 1970-ih", rekla je Croft.

"Kada su analitičari razmišljali o tome što u globalnim naftnim tržištima može poći po zlu, ovo je otprilike najgora moguća situacija."

Uz naftu, globalna opskrba ukapljenim prirodnim plinom (LNG) pala je za 20 posto, prisiljavajući

Iran pronašao Ahilovu petu globalne ekonomije

Kategorija: SVIJETAžurirano: Subota, 14 Ožujak 2026 09:31
Objavljeno: Subota, 14 Ožujak 2026 09:31

bogatije azijske ekonomije na natjecanje s Europom za dostupne kapacitete.

Kolateralne žrtve bile su i države koje nisu sudjelovale u sukobu. Irak, koji velik dio svoje nafte izvozi kroz tjesnac, morao je zatvoriti neke od najvećih naftnih polja jer bez mogućnosti izvoza jednostavno nije imao kamo spremiti naftu.

Prekinute su opskrbe rute i za 18 posto globalnog izvoza peleta željezne rude i gotovo 10 posto globalne primarne proizvodnje aluminijske, što je dovelo do oštrog skoka cijena na tržištima metala.

Nafta iz strateških rezervi

Međunarodni odgovor bio je bez presedana. Međunarodna energetska agencija (IEA) 11. ožujka objavila je koordinirano oslobađanje 400 milijuna barela iz strateških rezervi svojih 32 članica, više nego duplo u usporedbi s 182,7 milijuna barela oslobođenih 2022. nakon ruske invazije na Ukrajinu.

"Izazovi s kojima se suočavaju naftna tržišta neviđenih su razmjera pa sam jako zadovoljan što su članice IEA-e odgovorile kolektivnom akcijom neviđenih razmjera", izjavio je izvršni direktor IEA-e Fatih Birol.

No u istom je nastupu dodao konstataciju koja je bila mnogo važnija: "Ali, da budem jasan, najvažnija stvar za povratak stabilnog toka nafte i plina je obnavljanje tranzita kroz Hormuški tjesnac."

Četiristo milijuna barela, prema Macquarievim analitičarima, ekvivalentno je svega dvadesetodnevnom volumenu koji je u normalnim okolnostima prolazio tjesnacem. "Ako to kao da je malo, to je zato što jest", kazao je Birlo.

Iranska strategija

"Islamski režim vodi rat iscrpljivanja", rekao je Gregg Roman, izvršni direktor Middle East Forum.

Iran lansira jeftine dronove, a SAD i saveznici presreću ih skupim raketama, "što kreira rat iscrpljivanja koji američko izraelsku stranu jako puno košta."

S druge strane, unatoč prijetnji potpunom blokadom, Iran je od 28. veljače do 11. ožujka izveo najmanje 11,7 milijuna barela nafte kineskim kupcima kroz isti tjesnac koji navodno zatvara.

Peking je, čini se, dobio amnestiju od pravila koja vrijede za ostale. Ta selektivna propusnost tjesnaca - otvoren za kineske i iranske brodove, zatvoren za sve ostale - nije nedosljednost iranske strategije, nego njezino srce. Iran ne želi trajno uništiti Hormuški tjesnac; želi upravljati njime kao polugom.

Kineski ministarstvo vanjskih poslova odmah je pozvalo sve strane na prekid neprijateljstava i

Iran pronašao Ahilovu petu globalne ekonomije

Kategorija: SVIJETA
Ažurirano: Subota, 14 Ožujak 2026 09:31
Objavljeno: Subota, 14 Ožujak 2026 09:31

jamčenje slobodnog plovidbe kroz tjesnac jer Kina je, prema analizi u Foreign Policyju, kratkoročno izložena: otprilike polovica kineskog uvoza nafte i trećina uvoza LNG-a prolaze Hormuškim tjesnacom.

No dugoročno bi Kina, koja je godinama gradila strateške rezerve, elektrificirala ekonomiju i diversificirala energetska infrastrukturu upravo anticipirajući takav scenarij, mogla bi iz ove krize izaći kao neočekivani pobjednik.

Američki odgovor

Washingtonu je pitanje Hormuza postalo je prvim prioritetom. Načelnik združenog stožera SAD-a general Dan Caine 10. ožujka rekao je na konferenciji u Pentagonu konferenciji da vojska razmatra opcije za obnavljanje komercijalnog prometa.

"Razmotrit ćemo čitav spektar opcija za uspostavljanje vojnih uvjeta koji bi to omogućili."

Predsjednik Donald Trump isti je dan na Truth Socialu poručio Iranu da će biti udaren "dvadeset puta jače" ako nastavi ugrožavati plovidbene rute.

Hoće li te prijetnje biti dovoljne, ili će Hormuški tjesnac ostati zatvoren dulje nego što itko želi, ovisi o pitanju koje ni Goldman Sachs, ni IEA, ni Bijela kuća ne mogu predvidjeti - koliko dugo Iran može podnijeti ekonomsku i vojnu cijenu vlastitog rata iscrpljivanja.

Povijest geopolitike uči da je odgovor rijetko onaj koji je polazna strana zamislila. (Hina)

